

ภาวะผู้นำ ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชน และตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการ
Leadership, the Effectiveness of Community Enterprise and
Entrepreneurial Leadership Development Model

ฉัฐสินี หาญกิตติชัย¹

Chatsinee Hankittichai¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนและ (2) เพื่อพัฒนาและเสนอตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ ผู้นำวิสาหกิจชุมชนจำนวน 309 รายโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงและผู้แทนวิสาหกิจชุมชน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือการสัมภาษณ์เจาะลึก และกลุ่มตัวอย่างการวิจัยกึ่งทดลองได้แก่ผู้นำวิสาหกิจชุมชน จำนวน 24 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และวิธีการแบบสุ่มกระจายเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์และตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์เส้นทางการความสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงซ้อน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 ประชากร แบบ independent - sample test) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำด้านการประกอบการมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนและตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผลและสามารถเปลี่ยนแปลงทำให้ภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชน โดยการนำตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชน ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน ภาวะผู้นำ และตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้บริหารวิสาหกิจชุมชน

¹ โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Doctor of Philosophy Program in Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University

ABSTRACT

The purposes of this study were (1) to study the influence of Community Enterprises' Leadership Model (CEL Model) on community entrepreneurs' effectiveness; and (2) to develop an Entrepreneurial Leadership Model (ELM). Based on the literature, a theoretical model was developed and tested, using path analysis, hierarchical regression analysis, one-way analysis of variance, independent-sample t-test and content analysis. Data was collected from 309 community enterprise leaders using multi-stage sampling, and in-depth interview of 9 chief executives using purposive sampling and randomization, and 24 community enterprise leaders, using quasi-experimental research, purposive sampling and randomization. This study uses both quantitative and qualitative analysis.

The findings of the study were that transactional leadership, transformational leadership, and entrepreneurial leadership affected effectiveness of community entrepreneurs. It was also found that the entrepreneurial leadership model is appropriate in achieving entrepreneurs' effectiveness and in developing entrepreneurial leadership in the communities.

Thus, the study recommends that the factors which affect community entrepreneurs' effectiveness. Similarly, the study suggests the adoptability of Community Enterprises' Leadership Model (CEL Model) and tries to find out its appropriateness and effectiveness in the actual learning of community enterprises' leadership, particularly in a community with different setup of culture, practices and norms, as well as traditional context.

Keywords : Community Enterprise, Leadership and entrepreneurial leadership' s model

E-mail : Chatsinee_48@hotmail.com

คำนำ

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise [CE]) เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนเพื่อประกอบธุรกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งมีความแตกต่างจากธุรกิจชุมชนและธุรกิจอื่นๆ เนื่องจากธุรกิจอื่นส่วนใหญ่มุ่งแสวงหากำไรเป็นหลัก แต่วิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบกิจการบนพื้นฐานการใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2547)

ปัจจุบันมีการประกอบกิจการในลักษณะของวิสาหกิจชุมชนในทุกจังหวัด โดยเฉพาะในเขตชนบท ชุมชนต่างๆ มีทั้งสิ้นจำนวน 60,041 แห่งทั่วประเทศ เป็นข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2552 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2552) วิสาหกิจชุมชนมีการรวมตัวกันในหลายรูปแบบเพื่อใช้ศักยภาพที่กลุ่มตนเองมีอยู่ เป็นทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนโดยรวมในท้องถิ่นตน การดำเนินการที่ผ่านมาบางชุมชนประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ในขณะที่หลายชุมชนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ต้องเลิกล้มกิจการไปและบางชุมชนรวมตัวกันใหม่เพื่อปรับปรุงรูปแบบและวิธีการประกอบกิจการบ้าง หลายชุมชนมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างกัน (ไพโรจน์ แก่นสาร, 2548)

จากรายงานการศึกษาการประเมินปัญหาและความต้องการของธุรกิจชุมชน ของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2546 พบว่า ธุรกิจชุมชน มีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาผู้นำกลุ่ม ทำให้การประกอบการธุรกิจชุมชนไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการหลายท่าน ที่ว่า ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจะเกิดขึ้นได้นั้น วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีผู้นำกลุ่มที่มีภาวะผู้นำมีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ (Gadenne, 2003; Hyrsky, 1999 ;Wilson, 1999 Knight, 2000; Pelhan, 2000; Littunen, 2000; Lussier & Pfeifer, 2001) และปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการณ์ผู้นำที่ดี ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดอยากเปลี่ยนแปลง และในขณะเดียวกัน ต้องมีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องด้วย ชัดความสามารถของผู้นำเป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพของบุคคลหรือองค์กร ความเป็นผู้นำเป็นตัวกำหนดเส้นทางความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับผู้นำ และหากต้องการประสิทธิภาพและความสำเร็จต้องเพิ่มทักษะความเป็นผู้นำให้ตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2546)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำวิสาหกิจชุมชนว่ามีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนหรือไม่ และการพัฒนาและเสนอตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้

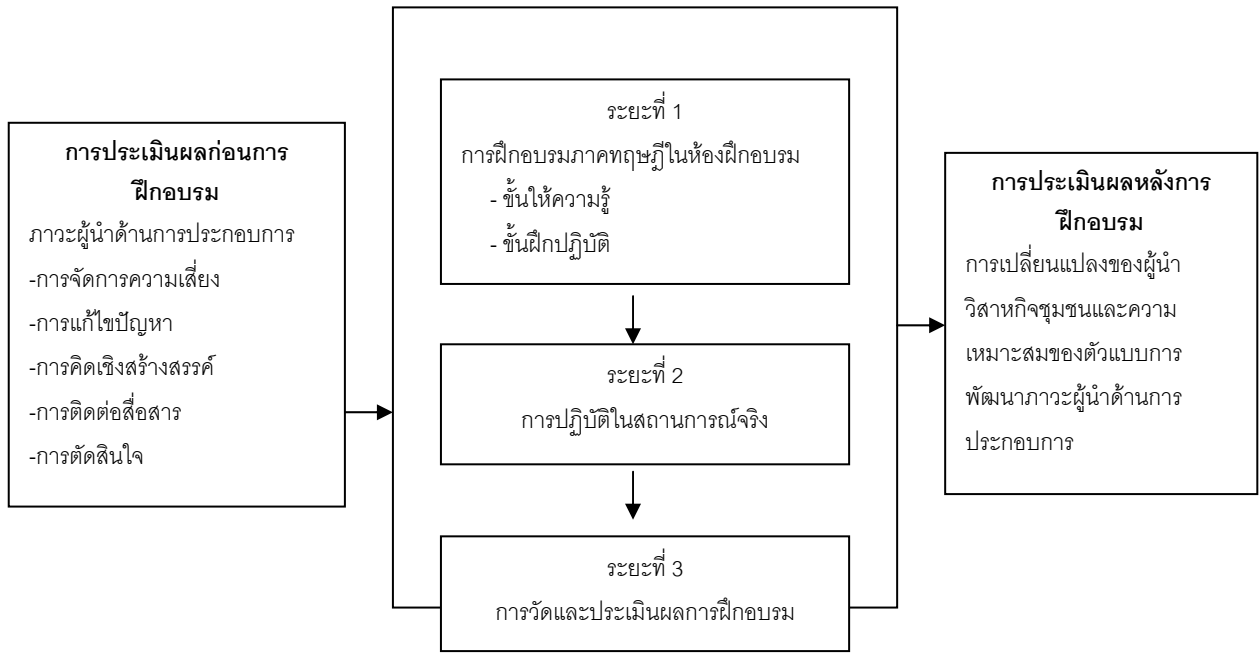
อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน(mixed method design)ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) วิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ควบคู่กันไปเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดแนวทางการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ: ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 309 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ในการสร้างและการทดสอบแบบสอบถาม ได้มีการทดสอบความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) มีค่าIOC สูงกว่า 0.5 และการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) =.978 สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ การวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงชั้น เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยเชิงคุณภาพ: ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 รายโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสร้างข้อสรุป เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ต่างๆของตัวแปร และสนับสนุนข้อค้นพบจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยกึ่งทดลอง

การวิจัยกึ่งทดลอง: ผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ ที่พบว่า ภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดภาวะผู้นำด้านการประกอบการ มาพัฒนาตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 12 รายโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงและการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม สำหรับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การผันแปร (ตัวแปรตาม) ตัวเดียว และ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 ประชากร (t – test แบบ independent - sample test) รายละเอียดปรากฏตามภาพ 1

ภาพ 1 กระบวนการขั้นตอน และผลของการฝึกอบรมตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล

ผลและวิจารณ์

ผลการศึกษาค้นคว้าได้ข้อสรุปอันเป็นข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้ข้อค้นพบว่าภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำด้านการประกอบการเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถอธิบายการผันแปรของประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 68.9 ซึ่งหมายความว่าประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนขึ้นอยู่กับ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำด้านการประกอบการ โดยที่ตัวแปรภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำด้านการประกอบการ มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ส่วนภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์นั้น ไม่มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ตามตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างที่ใช้ในการวิเคราะห์เส้นทาง ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นต่อน (Stepwise)

ตัวแปรอิสระ	แบบจำลอง 1
ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ (SITU)	Na
ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (TRANSAC)	.283*
	(7.317)
ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง (TRANSFOR)	.376*
	(9.916)
ภาวะผู้นำด้านการประกอบการ (ENTRE)	.383*
	(10.384)
R	.830
R ²	.689 ^a
SEE	.36282
F	224.928
Sig of F	.000

หมายเหตุ : ในวงเล็บ คือ ค่าของ t * คือ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ Na หมายถึงไม่เกี่ยวข้อง

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้ข้อค้นพบว่า ก่อนการฝึกอบรมตามตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล ค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำด้านการประกอบการของกลุ่มทดลอง ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม หลังจากการฝึกอบรมตามตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผลแล้ว พบว่ากลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำด้านการประกอบการ สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นผลที่เกิดจาก ตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล ตามตาราง 2 และ 3 ตามลำดับ

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึกอบรมตามตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	Min.	Max.	F	Sig.
กลุ่มทดลอง	12	55.83	6.47	48.00	69.00	.313	.581
กลุ่มควบคุม	12	58.00	11.74	42.00	76.00		

หมายเหตุ : ค่า Test of Homogeneity of variance = .027

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการฝึกอบรมตามตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	Min.	Max.	F	Sig.
กลุ่มทดลอง	12	71.08	7.16	59.00	83.00	26.236	.000*
กลุ่มควบคุม	12	56.58	6.69	49.00	72.00		

หมายเหตุ : ค่า Test of Homogeneity of variance = .877 * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและเสนอแนะ

สรุป

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 2 ข้อตามลำดับดังต่อไปนี้

1. **สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1:** จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าภาวะผู้นำของผู้นำวิสาหกิจชุมชนซึ่งได้แก่ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำด้านการประกอบการ มีความสัมพันธ์ทางตรงับประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน และสามารถอธิบายการผันแปรของประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 68.9 ซึ่งหมายความว่าประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนขึ้นอยู่กับ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำด้านการประกอบการ โดยที่ตัวแปรภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำด้านการประกอบการ มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน ส่วนภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์นั้น ไม่มีผลต่อประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชน

2. **สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2:** หลังจากการฝึกอบรมตามตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะผู้นำด้านการประกอบการของกลุ่มทดลองสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลที่เกิดจาก ตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน โดยการนำตัวแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการประกอบการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2547. **คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548.**

กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.

กรมส่งเสริมการเกษตร.2552. **ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน (SMCE).**) สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม, 2552, จาก

<http://www.smce.doae.go.th/index.php>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน. 2546.**สรุปประเด็นการบรรยายเรื่องผู้นำใน**

สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม, 2550, จาก

<http://www.suthep.ricr.ac.th/leader9.pdf> -

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2546. **เอกสารสรุปสำหรับผู้บริหาร รายงานการศึกษาการประเมินปัญหาและ**

ความต้องการของธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

ไพโรจน์ แก่นสาร. 2548.**การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน: ปัญหาและแนวทางแก้ไข.** สืบค้นเมื่อ 12, ตุลาคม, 2549,

จาก http://www.bankok.cat.net.th/hainde/research/t_jsp/jsp15/4565.doc.

Gadenne, D. 2003. **Adoption of environmental principles by Queensland Small Business.** Retrieved

February 26, 2006 from <http://www.google.co.th>.

Hyrsky, K. 1999. Entrepreneurial metaphors and concepts: an exploratory study. **International Small**

Business Journal, 18, 13-34.

Knight, G. 2000. Entrepreneurship and market strategy: The SMEs under globalization. **Journal of**

international marketing, 8(2), 12-32.

Littunen, H. 2000. Entrepreneurship and the characteristics of the entrepreneurial personality. **International**

Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research, 6(6). 295.309. Retrieved May 2 2006, from

<http://www.hevra.haifa.ac.il/soc/lecturers/Heilbrunn/files/1268.pdf>.

Lussier, R. N., & Pfeifer, S. 2001. A crossnational prediction model for business Success. **Journal of**

Small Business Management, 39(3), 228-39.

Pelhan, A. M. 2000. Marketing orientation and other potential influences on performance is small and medium-

sized manufacturing firms. **Journal of small Business Management**, 38, 48-67.

Wilson, G. 1999. **Impact of self- assessment methodologies in small business.** ASQ's 53rd Annual

Quality Congress Proceedings. 439-447.